

ADVIES VAN HET INSTITUUT VOOR NATUUR- EN BOSONDERZOEK

INBO.A.2007.52

**Natuurverbinding Schelde en Durme
versus Boommarter**

Nummer : INBO.A.2007.52
Datum : 29 maart 2007

Auteur : Koen Van Den Berge
Vragen naar: Koen Van Den Berge
Geadresseerde : Haskoning Belgium BVBA, David Van Eyckeren

Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek
Gaverstraat 4
B-9500 Geraardsbergen

Betreft : studie met als opdracht het uitwerken (afbakening + maatregelen) van natuurverbindingsgebieden langs de Schelde en Durme, in opdracht van de provincie Oost-Vlaanderen (voorjaar 2007).

Uitvoerder : studiebureau Haskoning Belgium BVBA

Vraag vanwege David van Eyckeren :

De suggestie om de boomarter als gidsoort te overwegen werd besproken op de vergadering. Het voorstel is om de boomarter te gebruiken als gidsoort voor de verbinding tussen alluviale bossen. Eerder was de wespandief hiervoor als gidsoort geselecteerd.

Is het mogelijk ons de exacte coördinaten te bezorgen van de populatiekern in Sinaai? Zodoende kunnen we van hieruit verbindingsmaatregelen voorstellen naar omliggende bosjes en boscomplexen.

Recent werd ook de nieuwe verbindingstudie in de noordwestelijke zandstreek (rond dekzandrug Maldegem-Stekene) aan ons gegund. Het lijkt ons ook aangewezen dit gegeven mee te nemen binnen de studie van de Schelde-Durme, vooral wat de boomarter betreft (ik meen dat er waarnemingen zijn in de buurt van het Drongengoed?). Misschien is het dan ook handig om ons de Vlaamse verspreidingsgegevens van de boomarter te bezorgen. We kunnen ook voorstellen aan de provincie om een populatiemodel op te stellen voor de boomarter in Oost-Vlaanderen, vertrekkend van de verspreidingsgegevens (we hebben dit optioneel aangeboden in onze offerte). Recent deden we dit ook voor de bever (in opdracht van ANB).

Na literatuurraadpleging zijn volgende verbindingsmaatregelen afdoend voor de boomarter: uitbreiding bosareaal, verbinding via hagen en houtkanten, omvorming bosbeheer en boombruggen/ecoducten ter hoogte van wegen.

Graag ook jouw eventuele bijkomende suggesties, opmerkingen en aanbevelingen.

Advies

Louter afgaand op de – schaarse – betrouwbare gegevens over recent en recent-historisch voorkomen van de Boomarter in Vlaanderen zou je kunnen stellen dat de soort a.h.w. ‘overall’ voorkomt of kan voorkomen, maar heel zeldzaam is. De interpretatie van losse, toevallige waarnemingen (levende of dode dieren, sporen,...) houdt dan ook heel veel risico in. Wat te denken immers van een doodgereden Boomarter nabij Hulste (buurt Kortrijk, zowat de bosarmste regio van Vlaanderen), of in het centrum van Brussel (cf. Zoogdieratlas, Van Den Berge & De Pauw, 2003).

Losse waarnemingen moeten met behoorlijk wat achtergrondkennis en randinformatie geïnterpreteerd worden, en daar wringt de schoen : niet alleen zijn deze losse waarnemingen danig schaars, er is ook weinig extra info om veel interpretatie mogelijk te maken. Van de acht dood gevonden Boomarters (over geheel Vlaanderen) bleken er zes eerstejaarsmannetjes, d.w.z. behorend tot de categorie van dieren die disperseren en dus in principe ‘overall’ kunnen opduiken – en doodgereden worden. Andere waarnemingen zijn in die mate van toeval afhankelijk, dat er vooralsnog weinig robuuste geografische structuur kan aan vastgeknoot worden, ook niet voor Oost-Vlaanderen.

Des te essentiëler in dit Vlaamse boomarterverhaal is dan ook dat, tot nader bericht, de twee verkeersslachtoffers van Sinaai + begeleidende waarnemingen onomstotelijk aantonen dat er lokaal (= Fondatie en Heirnisse) voortplanting plaatsvindt, m.a.w. dat er sprake is van lokale ‘vestiging in populatieverband’ (zie bvb. Van Den Berge, 2005). Essentieel is evenzeer dat het gaat om territoriale dieren met een behoorlijk groot leefgebied of territorium, d.i. enkele vierkante kilometer (!). Derhalve dient zodat automatisch een ruimere regio als belangrijk gebied beschouwd te worden – cf. een ‘populatie’ zou al gauw enkele territoria moeten bevatten. Daarmee zijn we meteen ook op landschapsniveau aanbeland.

Mijn boomarterboodschap is dan ook dat hier alle mogelijke 'bosachtige' – maar tegelijk veilige !! – verbindingen zouden moeten kunnen versterkt worden. Op zich hebben Boomarters geen probleem om open terrein te passeren – cf. bvb. Hulste, maar ook, cf. jarenlange observatie, in Argonne (Noord-Frankrijk) – alleen zijn ze dan in het geheel niet 'stuurbaar', en kruisen ze gevaarlijke wegen of kanalen.

Zelf zie ik derhalve vooral heil in het geleiden van de dieren, via landschappelijke inrichting (bosstroken, hagen,...), weg van de gevaarlijkste hindernissen en zo mogelijk naar de veiligste passages. Geografisch kan daarbij uiteraard prioritair vertrokken worden vanuit Sinaai, maar voor het overige naar nagenoeg alle grotere bosgebieden in de wijde regio. Veilige passages zouden plaatsen kunnen zijn waar het verkeer minder druk is, of sowieso minder snelheid heeft : bvb. waar het parcours uitgesproken bochtig is, of waar om reden van menselijke veiligheid snelheidsbeperking opgelegd (verkeersborden) of afgedwongen (verkeersdrempels) wordt. In specifieke gevallen zou een regeling in functie van de dieren zélf, m.i. ook moeten kunnen (een eerdere poging om verkeersdrempels op de Weimansstraat tussen Heirnisse en Fondatie te laten aanbrengen kon het stadsbestuur van St.-Niklaas nog niet bekoren).

Luchtbruggen moeten hun nut nog bewijzen, en kunnen enkel zinvol zijn als de dieren er 'automatisch' naartoe geleid worden, d.i. via aantrekkelijke landschapsstructuren. Gedwongen geleiding via afrasteringen langs de weg hebben geen enkele zin gezien Boomarters kunnen klimmen als geen ander. Probleemsituaties zijn daar waar bos over een lange afstand tot aan de weg raakt. Het ware, puur theoretisch, in dergelijke gevallen beter het bos een 50-tal meter 'achteruit' weg te kappen, behalve hier en daar waar het dan aansluiting geeft op een luchtbrug. Een belangrijk (Oost)Vlaams knelpunt is bvb. de autostrade t.h.v. Waasmunster. Een (theoretische) alternatieve oplossing zou er hier kunnen in bestaan de afrastering aan te vullen met enkele elektriciteitsdraden (cf. weide-afsluiting).

Referenties

- Van Den Berge, K. & De Pauw W., 2003. Boomarter *Martes martes* (Linnaeus, 1758). In: Verkem, S., De Maeseneer, J., Vandendriessche, B., Verbeylen, G. & Yskout, S. Zoogdieren in Vlaanderen. Ecologie en verspreiding van 1987 tot 2002. Natuurpunt Studie en JNM-Zoogdierenwerkgroep, Mechelen & Gent, België.
- Van Den Berge, K., 2005. Boomarter in Vlaanderen ? Zoogdier 16 (4): 10-11.